

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

2 De nece malefactorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Vigesimo quinto quaeritur, An liceat Reipublica pro salute sui ipsius, tradere ciuem innocentem in manus hostis, à quo certo nouit interimendum? verbi gratia, infestat bello, & armis, aut obsidione premit hostis urbem aliquam, & dicit: Ego igni urbem exuram, nisi tradatur mihi talis ciuis, an sit licitum Reipublica, vt se ipsa liberet, ciuem innocentem tradere hosti, qui petit eum? Dux sunt opinionones: Prima asserentium, id posse fieri licite à Republica; quia hoc non est directe eum occidere sed tantum bonum commune tueri. Item quia Reipublica ius habet cogendi ciues ad periculum mortis subeundum pro bono communi seruando. Deinde, quia in casu praedicto ciuis ille postulatus ab hoste obligatur sese hosti committere, vt Reipublicam liberet; Postremo, quia si hostis brachium, vel manum peteret amputandam; alioqui minatur se caput amputaturum, teneretur homo ille brachium, vel manum tradere, vt caput, & seipsum totum liberet. Ergo similiter in casu praedicto. Opinio secunda est asserentium, id non esse licitum Reipublica, quia perinde est, ac si occideret innocentem Reipublica, ad quod ius non habet. Deinde quia in casu proposito mors innocentis solum est necessaria ad salutem Reipublica ex hostis malitia. Tum etiam, quia perinde est, ac si hostis dixisset; Occidite talem ciuem, alioqui ego vestram urbem igni exuram. Ita Sotus lib. 5. de Iustitia quaest. 1. art. 7. Coraeben. lib. 5. s. Quaestio 4. quaest. 37. Opusc. 2. in Ratione 13. At mihi probabilius videtur hoc esse licitum, nimirum tradere innocentem ciuem Tyranno, non quidem vt interimitur ab eo, hoc enim est illicitum, sed vt Reipublica se ipsam tueatur, etiam si sciat innocentem à Tyranno occidendum: quia hoc quod est tradere innocentem Tyranno, non est directe, & per se occidere illum, aut tradere vt occidatur, sed est res ex sua natura indifferens; qua Tyrannus, si vult, potest bene vti; facere autem id, quod sua natura est indifferens ad euitandum omne damnum, non est illicitum, Deinde Reipublica in hoc vtiur solum malitia alterius, ad se tuendum. Item si Tyrannus peteret sic: Illum occidite, aut illum mihi tradite, vt ego occidam, tunc non esset licitum aut occidere, aut tradere, quia petit Tyrannus rem ex suo obiecto malam: at quando petit solum, vt Reipublica illum ei tradat, petit rem ex se indifferentem, qua bene, & malè vti Tyrannus potest, si vult. Similiter Reipublica ius habet in praedicto casu cogendi ciuem illum, vt se tradat Tyranno.

no.

De Nece Malefactorum.

CAPVT II.

NOTANDVM Reipublicam habere ius occidendi malefactores, quia bonum commune alioqui feruari in pace non posset.

Primo quaeritur, An liceat priuato homini, siue ciui interficere Tyrannum Principem? Respondeo, primo, si solum est Tyrannus in administratione Reipublica; verbi gratia, quia in gubernando Reipublicam, quaerit suum commodum, & non aliorum bonum, tunc non licet eum occidere. Secundo, si Tyrannicè regnat, aut dominatur, iustum tamen dominij titulum, vel regij habet, non licet occidere. Tertio, si est Tyrannus in acquirendo titulum Principatus, vel Dominij, vel Regni, ita vt nunquam Reipublica consentiat, aut consenserit, tunc licitum est occidere, dummodo non sit recursus ad supremum Dominum; quia tunc occiditur, vt hostis, aut iniator Reipublica; cum tyrannicè & iniuste intadat Dominium Reipublica. Siluest. *verb. Tyrannus*, Tabien. *eodem verbo. num. 2.* S. Thomas de Regimine Principum lib. 1. cap. 8. Sotus lib. 5. de Iustitia quaest. 1. art. 3.

Secundo quaeritur, An cum à Republica, vel Principe conceditur facultas occidendi bannitum, vel diffidatum, vel publicè proscriptum, licitum sit priuato homini occidere eum? Respondeo, Primo vsum concedendi huiusmodi facultatem esse licitum, quando quis est bannitus publica sententia Principis, siue Reipublica; & hæc facultas concedi solet contra publicos latrones, vel proditores Patria; vel contra coniuratos in Reipublicam, & contra alios, qui ob certa criminum genera sunt publicè banniti. Secundo, licitum est priuato ciui occidere bannitum, quia tunc quilibet constituitur minister Iustitiæ. Siluest. *verb. Assassinus quaest. 3.* ex Angelo, & Geminiano. *per verbo. Homicidium 1. quaest. 2.* Tabien. *verb. Bannitus num. 1.* ex Bartolo, & Andrea. Sic Angelus *verb. Assassinus num. 2. s. Homicidium 1. num. 6.* Sic Couarruias in epitome in 4. *quaest. par. 2. s. 7. num. 13.* ex alijs, ex Alberico, Iafone, Felino, Clarus lib. 5. *Receptar. sententiar. s. Homicidium. num. 4.* Et ratio huius est, ne crimina maneant impunita. Deinde, vt malefactores à delictis deterreantur. Postremo, vt Reipublica in pace se possit tueri. Aliqui tamen, quos citat Neilus *Tract. de Bannitis. par. 1. quaest. 48.* aiunt, non esse licitum.

Tertio quaeritur, An licitum sit occidere bannitum publicè condemnatum, quando est extra territorium, & iurisdictionem Principis, vel Reipublica; qua condemnauit eum vt bannitum? Respondeo, id non esse licitum, quia est extra iurisdictionem eius. Deinde quia sit iniuria, & damnum alteri Reipublica; in cuius territorio commoratur bannitus. Siluest. *verb. Homicidium. 1. quaest. 5.* ex Anton. nisi fiat ex licentia expressa, vel tacita, vel praesumpta alterius Reipublica; vel Principis.

Quarto quaeritur, An sit licitus vsus, & statutum, quo praemium promittitur occidenti bannitum, nimirum vt quicumque ex bannitis alium bannitum occiderit, vite libertate, & seruitute donetur; vel vt quicumque alius bannitum occiderit; recipiat certam pecuniae summam, vel condonet penam vni, vel duobus bannitis, quos ipse maluerit? Respondeo, id esse licitum; quia aliquando id expedit communi Reipublica; bono, vt banniti, qui Reipublica; sunt hostes, facilius, & commodius è medio tollantur. Sotus tamen lib. 3. *Iustitia quaest. 1. art. 3.* non admodum approbat hunc morem, & vsum.

Dubium, an stante praedicto statuto, licitum sit occidere bannitum proditoricè, vel per insidias? Clarus *loco citato ait*, esse varias sententias Doctorum. Dico id esse licitum, ob commune Reipublica; bonum.

Quinto quaeritur, An sit licitus vsus, quo facultas conceditur filijs, & fratribus occidendi interfectorem patris,

aut fratris? Respondeo esse licitum aliquando, quando conceditur à Republica, vel Principe; non tamen cum conceditur ab alijs inferioribus Magistratibus, Sotus lib. 3. de Iustitia. quæst. 1. art. 2.

Sexto queritur, An licitum sit Republicæ, vel Principi, ante condemnationem criminis, concedere facultatem cuiuscunque occidendi malefactorem? Respondeo non esse licitum; quia est contra ius naturale, ut sententia feratur contra inauditam partem, & inaudita causa. Sotus lib. 3. q. 1. art. 3. Quid sit dicendum de occidendis per assassinos, dicemus inferius suo loco. Ibi lege.

Septimo queritur, An licitum sit statutum, quo conceditur facultas occidendi malefactorem, eo ipso quod notorie incidit in aliquod crimen certum, ita ut facultas sit occidendi sine vlla alia sententia criminis? Dux sunt opiniones; Prima asserentium, quod sit licitum. Secunda opinio est asserentium non esse licitum; & mihi videtur probabilior.

Octavo queritur, An licitum sit marito, vel patri occidere adulterum deprehensum in adulterio cum filia, vel vxore, aut adulteram filiam; vel vxorem in adulterio deprehensam? Quidam aiunt esse licitum; quia est occidere iniustum pro tuendo honore suo, vel vxoris, vel filiaz. Clarus loco citato num. 44. Alij aiunt esse licitum iure naturali, sed esse prohibitum iure canonico. Sed communis est opinio sententia, esse peccatum; non solum quia iure canonico prohibitum, sed etiam quia est contra ius naturale, & diuinum; & colligitur ex cap. interfectores, & cap. inter hæc 23. quæst. 2. Glossa ibid. & Sotus lib. 3. de Iustitia. quæst. 1. art. 3. & 4. dist. 37. q. 1. art. 3. Couar. in Epitome num. 4. par. 2. cap. 17. num. 18. vbi late probat hoc, & citat Abbatem Anton. Felinum.

Nono queritur, An licitum sit viro occidere vxorem in Iudicio condemnatam, & sibi à Iudice traditam, ut in eam exerceat poenam, quam voluerit? Dux sunt opiniones; Prima est asserentium, non esse licitum eam occidere; quia non traditur, ut occidat eam ex præcepto, sed solum permittitur illi, ut occidat eam. Deinde id probant ex S. Thoma in 4. dist. 37. quæst. 2. ad 2. vbi ait, quod non traditur ei, ut occidat ex præcepto, alioqui enim non peccaret occidendo. Item quia in iure canonico supra allegato dicitur: Vir occidens est homicida, quamuis occidat secundum leges civiles. Opinio secunda est asserentium, esse licitum. Sic Sotus vbi supra; atque hæc opinio est vterque, quia licet maritus non constituitur minister Iustitiæ necessarius, constituitur tamen voluntarius minister, ut occidat eam, si vult. Sic Couar. vbi supra, Medina de Restitut. q. 3. casu. 4.

Decimo queritur, An vxor sit condemnata ius habeat se tuendi, ita ut si occidat virum, se defendendo à morte, peccet? Videtur quod non habet ius se defendendi contra maritum, quia iuste est condemnata, ut à viro occidatur. Sic etiam non habet reus condemnatus ad mortem, ius tuendi se contra Iustitiæ ministros.

Vndecimo queritur, An Iudici sit licitum occidere eum, quem certò nouit esse innocentem, sed secundum allegata, & probata conuictum reum mortis? Hanc questionem tractat Corduben. in suarum Questionum. q. 37. & Couar. lib. 1. Varia resolut. cap. 1. num. 3.

Dux sunt opiniones: vna est asserentium, id non esse licitum. Hoc sentiunt Lyranus Exod. 23. Hostien. Andreas, Imola, Cardinalis, quos citat Couar. Hugo, Calderinus, Abbas verb. Tyrannus, Angelus, Rosella, Supplementum, Imola, Adrianus, quos citat Sotus lib. 3. de Iustitia quæst. 4. art. 2. hi omnes aiunt non esse licitum; quia in iure canonico præcipitur Iudici, ut sententiam non ferat contra conscientiam: Item, quia secundum leges, & iura esse iudicandum, & lex diuina iubet, ut innocens defendatur: Item, quia alioqui si omnes consentirent aliqui in propositionem esse hæreticam, quam ego scio esse Catholicam, licitum mihi esset iudicare eam esse hæreticam, quod non est asserendum. Tum etiam, quia secundum allegata, & probata est iudi-

candum, quia constat euidenter ea esse falsa; hic autem Iudex certò, & euidenter nouit rei, qui accusatur, innocentiam. Altera opinio est S. Thomæ asserentis esse licitum 2. 2. quæst. 67. art. 2. & quæst. 64. art. 3. ad 3. sic Aleusis, Tarantus, Palud. Bartolus, Andreas, quos citat Sotus loco allegato. Sic Caietan. & Siluester verb. Iudex 2. §. 5. Hæc sententia est probabilior, adhibitis moderationibus, quæ sequuntur.

Duodecimo queritur, An prædictus Iudex in causa proposita teneatur officium suum deponere, ne innocentem condemnet contra prauitatem scientiam? Dux sunt opiniones, prima asserentium, eum ad id obligari. Ita Siluester vbi supra, verb. Iudex 2. quæst. 5. sic etiam Aleusis par. 3. q. 4. membr. 6. art. 5. Secunda opinio est negantium, eum tenei ad id faciendum. Sic Sotus loco citato. Dicendum est, si commode absque suo detrimento potest deponere, nimirum famæ, vel honoris, vel bonorum suorum, obligatur deponere: Si autem commode non potest deponere, non obligatur; & ratio huius est, quia debet tueri vitam innocentis, quandoque commode potest.

Decimotertio queritur, An in prædicto casu Iudex si superiorem Iudicem habeat, teneatur innocentis causam remittere ad superiorem Iudicem? Prima asserentium, eum obligari ad illud, quando potest commode. Siluest. vbi supra, & sic etiam Aleusis supra citatus. Secunda opinio est asserentium, eum ad id minime obligari. Sotus supra dicto loco. Dicendum est, si commode potest absque suo detrimento, ad id obligatur; quia teneatur omni modo, quo potest commode, innocentem liberare. Atque ita sentit aperte S. Thomas 2. 2. quæst. 64. art. 6. ad 3. Dubitatur, an in istis casibus, in quibus iste Iudex vel ad superiorem Iudicem remittit, vel deposito officio alium substituit, teneatur apud ipsos testificari, & declarare innocentiam rei? Respondeo ad id teneri, quia omni modo, quo potest, commode teneatur procurare salutem, & vitam innocentis.

Decimoquarto queritur, An teneatur in prædicto casu Iudex, si absque scandalo potest, procurare, ut fugiat ex carcere, vel alio modo euadat innocens, ne condemnetur? Respondeo ad id obligari. Ita Sotus vbi supra, si commode fieri potest. Idem etiam fatetur Caietanus 2. 2. 2. quæst. 64. art. 6.

Decimoquinto queritur, An prædictus Iudex in prædicto casu teneatur iurare dictum reum esse innocentem, si iuramentum tale sit illi profuturum? nam videtur inferre damnum accusatori, & testibus. Respond. o, ad id obligari eum probabiliter videtur tale iuramentum esse profuturum. Sic Sotus, & Caietanus vbi supra: & per accidens tantum sequitur damnum accusatori, & testibus, & sibi imputent, siquidem innocentem accusauerunt, sic enim illi periculo se exposuerunt innocentem accusando.

Decimosexto queritur, An si prædictus Iudex in præfato casu fuerit supremus iudex, qualis est Papa, vel Rex, vel alius Princeps superiorem non habens, teneatur dictum innocentem absolueret? Dux sunt opiniones, prima asserentium, non teneri ad istud, sed posse occidere secundum allegata, & probata. Ita Sotus iam dicto loco. Secunda opinio est, obligari ad istud, quia cum iudex sit supremus, non facit inunam legibus, aut alicui iudici, aut testibus, si innocentem absoluat. Certè, si supremus est, & commode potest absolueret, teneatur absolueret, ne innocens condemnentur, quod potest facere curando, ut innocens fugiat, & liber euadat e carcere. Item potest absolueret; quia cum sit supremus Princeps, potest poenam debitam secundum leges condonare.

